

* نگاه کلی

دانش آموز عزیز و پدر و مادر گرامی:

احتمالاً در سال تحصیلی گذشته درگیر ماراتن نفس‌گیر آمادگی برای آزمون ورودی سال هفتم مدارس سمپاد (تیزهوشان) بوده‌اید بدون شک آزمون امسال شکل و ساختاری متفاوت با آنچه منتظرش بودید داشت و همچنین متفاوت با آزمون‌های دو سه سال گذشته. به نظر می‌رسد که طراحی سوالات آزمون، اگرچه فشارهایی بر آزمون‌دهندگان داشته، ولی با روی‌کردی خلاقانه‌تر و با تکیه بر قوه‌ی درک و استدلال دانش‌آموز انجام شده‌بود، چیزی که در سه چهار سال گذشته رنگ و بویی از آن دیده نمی‌شد و بین متن کتاب، پرسش‌های مرسوم امتحان نهایی و پرسش‌های آزمون سمپاد تفاوت ویژه‌ای - برای گزینش دانش‌آموزان ویژه - نبود.

از نکات مثبت آزمون امسال می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- روی‌کرد پرسش‌های در درس‌های اصلی (ریاضی - علوم - ادبیات) خلاقیت و استدلال بود.
- ۲- پرسش‌ها در درس‌های اصلی آزمون از قالب‌های حفظی کتاب درسی خارج شده و فاصله‌ی خوبی با آزمون‌های دو سه سال گذشته گرفته بود.
- ۳- شباهت آزمون امسال با آزمون‌های سال‌های دور - که با نگاه کارشناسانه‌تری گردآوری می‌شد - این امیدواری را ایجاد می‌کرد که دانش‌آموزان تیزهوش بیشتر از دانش‌آموزان پُرکار گزینش شوند.
- ۴- این آزمون می‌توانست تفاوت خوبی بین آموزش‌های مفهومی و آموزش‌های بازاری - آموزشی کم‌کیفیت و تکراری ایجاد کند.

البته کاستی‌های این آزمون نیز نباید نادیده گرفته شود. برخی از کاستی‌های آزمون امسال به شرح زیر است:

- ۱- برخلاف سال‌های دور و به سیاق چند سال اخیر، دروسی چون مطالعات اجتماعی در قالب آزمون قرار داده شده‌بود که علی‌رغم تلاش گروه طراحی برای کیفیت بخشی به پرسش‌های این درس، به نظر نمی‌رسد که سوژه و عناوین آن برای سنجش هوش و استعداد دانش‌آموزان دبستانی کافی و قابل‌پرداخت باشد.
- ۲- تعداد کم پرسش‌ها در درس اصلی، قدرت جداکنندگی آزمون را بسیار کم می‌کرد. بنابراین امکان چند اشتباه در این آزمون می‌تواند دانش‌آموزی مستعد را از گردونه‌ی رقابت به کناری بفرستد و شاید فردی با انتخاب گزینه‌ها از روی حدس و گمان بتواند به گروه پذیرفته‌شدگان بپیوندد.
- ۳- بعضاً پرسش‌هایی در آزمون به چشم می‌خورد که پاسخ به آن، نیاز به شرایط ویژه‌ی اجتماعی دارد، نه درک و استعداد عمومی و هوش ذاتی.

با این نگاه کلی، باز می‌توان امیدوار بود که ادامه‌ی هوشمندانه‌ی این روند طرح سوال و فاصله گرفتن از شیوه‌ی ناکارآمد و غیرتخصصی دو سه سال گذشته، گزینش سمپاد را با سرعتی زیاد بهبود بخشیده و نگاه درست و کارشناسانه‌ی مدیران ارشد سمپاد را در تعریف جامعه‌ی تیزهوش، متعالی و کامل می‌کند. باید پذیرفت که همه‌ی

دانش‌آموزان خوبند، ولی همه تیزهوش نیستند.

* پرسش‌های ابتکاری و نو

شماره پرسش	توضیح
۳۸	این پرسش، قوهی استدلال دانش‌آموز را به بازی می‌گیرد. نمونه‌ی چنین پرسش‌هایی در سال‌های دور در آزمون‌های سمپاد وجود داشت. در این پرسش مواد موردنیاز برای پاسخ دادن، در همان صورت سوال به دانش‌آموز ارائه شده و به نوعی درک مطلب دانش‌آموز را نیز می‌سنجد.
۳۹	در این پرسش با فاصله گرفتن از متن کتاب و پیش‌نهاد یک کاربرد جدید از نیروها در زندگی روزمره‌ی دانش‌آموز، باز هم نگاه تحلیلی و هوشمندانه چاشنی کارشده، ولی داستان این است که تعریف مسیر منحنی یا «کات» گرفتن برای هر دانش‌آموزی، خصوصاً دختران دبستانی که از ورزش‌های فوتبال یا تنیس روی میز فاصله دارند، قابل درک
۴۱	نمونه‌ی این پرسش در آزمون‌های خوش‌کیفیت سمپاد نیز وجود داشت. سوال‌های «برآورد» یا «تخمین» همواره از آن دسته پرسش‌های کاربردی بود که دانش و تحلیل و محاسبات دانش‌آموز را به مبارزه و چالش می‌کشید. این پرسش درحالی‌که دشوار نیست، روزمره هم نیست و ردپای طراح سرحال در آن دیده می‌شود!
۴۳	این دو پرسش هم‌زمان و در کنار هم مفهوم تعادل را بیان و زوایای آن را به پرسش می‌گذارند. این پرسش‌ها
۴۴	نیز به صورت علنی و آشکار در کتاب درسی بیان نشده‌است.
۴۵	این سوال نیز بوی تازگی می‌دهد! اگرچه برخلاف اسلوب پرسش‌های مشابه در آزمون‌های قدیم سمپاد و پرسش ۳۸ همین آزمون، بیان درس و نکات جدید برای دانش‌آموز بسیار کوتاه و تند گفته شده. شاید با نوشتاری بیشتر، پرسش جذاب‌تر و سرحال‌تر می‌شد!

* پرسش‌های دشوار یا وقت‌گیر

شماره پرسش	توضیح
۳۸	نیاز به بررسی گزینه‌ها در این سوال، زمان بیشتری را برای آن می‌خواهد.
۳۹	عدم‌آشنایی کافی دانش‌آموزان با واژه‌ی «کات» در این پرسش، گروه قابل‌توجهی از دانش‌آموزان را هنگام آزمون و معلمین زیادی را پس از آزمون با این سوال درگیر کرده‌بود! این پرسش بیش از حد پسرانه و ویژه‌ی فوتبالی‌ها است!
۴۱	از آن‌جاکه در برآورد و تخمین، عددهای ثابت و معین وجود ندارد و دانش‌آموز باید عددهایی نزدیک به واقعیت حدس بزند، باز هم نمی‌تواند بر محفوظاتش تکیه کند و باید با ضرب و تقسیم، حجم کاغذ مصرفی آزمون خودش را در سراسر کشور بیابد!
۴۵	شکل تازه‌ی این پرسش نیاز به زمان تحلیل و بررسی دارد. دانش‌آموز باید دانسته‌های خود را در قالب نمودارهای شکلی مجموعه‌ها پیاده کند و با توجه به اجتماع و اشتراک انرژی‌ها، پاسخ را بیابد.

* پرسش‌های غیراستاندارد یا نادرست

شماره‌ی پرسش	توضیح
۳۹	بیان توضیحات ناکافی درباره‌ی مسیر حرکت توپ، پرسش را غیراستاندارد می‌کند. نخست این‌که حرکت منحنی توپ در صفحه‌ی قائم که در اثر نیروی جاذبه‌ی زمین رخ می‌دهد توسط بسیاری از شرکت‌کنندگان به عنوان منظور اصلی طراح در نظر گرفته شده بود. شاید طراح محترم به واژه‌ی «گاهی» تکیه کند و استدلال نماید که حرکت منحنی توپ در صفحه‌ی عمودی همیشگی است و در صفحه‌ی افقی ممکن! دو این‌که واژه‌ی «کات» گرفتن یک واژه‌ی پسرانه‌ی فوتبالی است. حتی در تنیس روی میز و والیبال نیز از واژه‌ی «پیچ» یا «پیچ‌دار» بیش از واژه‌ی «کات» استفاده می‌شود. طراح بدون شک مرد بوده و از اصطلاحات بازی‌های زمان نوجوانی خود در این سوال بهره برده! دانش‌آموزان دختر و دبیران فراوان، خصوصاً خانم‌های دبیر نیازی نمی‌دیدند تا در روزمره چنین واژه‌ای را شنیده باشند. سه این‌که اگر نظر گروه طراحی این باشد که دانش‌آموز باید از راه حذف گزینه‌ها به پاسخ برسد، یعنی بداند که خود توپ به خودش نیرو وارد نمی‌کند (پس گزینه‌ی ۴ پاسخ نیست) و بداند که توپی که در حال حرکت است، از بازیکن جدا است. (پس گزینه‌ی ۳ پاسخ نیست) برای هدایت دانش‌آموز به نادرستی گزینه‌ی ۱ و درستی گزینه‌ی ۲ باید از روش‌های تکمیلی، مثلاً رسم تصویری از بالا- همانند آنچه در پرسش ۴۴ انجام شده- به دانش‌آموز نشان می‌دادند که انحنا‌ی مسیر حرکت توپ در صفحه‌ی افقی رخ داده است. آن‌گاه دانش‌آموز خلاق باید به پاسخ درست می‌رسید.

مهدی امام نیری